

Dr. Öğr. Üyesi Birce ARSLANDOĞAN
İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukuku ABD Öğretim Üyesi

**REHNİN PARAYA
ÇEVİRİLMESİ YOLU İLE
TAKİP YAPMA ZORUNLULUĞU**

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	VII
KISALTMALAR CETVELİ.....	XIX
GİRİŞ.....	1

§1 Maddi Hukuk ve Takip Hukuku Kapsamında Rehin Hakkı

I. Genel Olarak.....	13
II. Maddi Hukuk Kapsamında Rehin Hakkı	14
A. Rehin Hakkının Mevzuatta Düzenlenme Sistematiği ve Rehin Hakkı ile Sağlanan Yetkilerin Ana Çerçevesinin Belirlenmesi	14
B. Taşınır Rehni.....	16
1. Taşınır Rehininin Çeşitleri	16
2. Türk Medeni Kanunu'nda Düzenlenmiş Olan Taşınır Rehni Türleri.....	16
a. Teslime Bağlı Rehin ve Hapis Hakkı	16
aa. Teslime Bağlı Rehin	16
bb. Hapis Hakkı.....	18
b. Hayvan Rehni (TMK m.940/1).....	19
c. Alacaklar ve Diğer Haklar Üzerinde Rehin (TMK m.954-961)	21
d. Rehin Karşılığında Ödünç Verme İşİ ile Uğraşanlarla Yapılan Rehin (TMK m.962-969).....	22
e. Rehinli Tahvil (TMK m.970-972)	23
3. Türk Medeni Kanunu Dışındaki Kanunlarda Kabul Edilmiş Olan Taşınır Rehinleri.....	24

a.	Gemi İpotegi	24
b.	Hava Araçları İpotegi.....	25
c.	Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni ve Bu Rehin Kapsamında Ticari İşletme Rehni	26
d.	Maden Cevheri Rehni.....	27
e.	Kamuya Açık Yerlerin İşletilmesinden Doğan Kamu Borçları için Bu Yerlerdeki Eşya Üzerinde Rehin	27
f.	Tarım ve Kredi Kooperatifleri Ortaklarının Ürünleri, Hayvanları ve Üretimleri ile İlgili Makine ve Araçları Üzerinde Rehin	28
C.	Taşınmaz Rehni (İpotek)	28
1.	İpotek	28
2.	İpotekli Borç Senedi	29
3.	İrat Senedi.....	30
III.	Takip Hukuku Bakımından Rehin Hakkı ve Rehinin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takip Zorunluluğu	31
A.	İcra ve İflâs Kanunu'nun Belirlediği Rehin Hakkının Kapsamı (İİK m.23).....	31
B.	Rehinin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takip Yapma Zorunluluğu (İİK m.45)	34

**§2 Rehinin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takip Yapma
Zorunluluğunun Temeli Olarak Lex Commissoria Kuralı
(Rehin Hakkı Sahibi Alacaklının Rehinli
Malı Edinme Yasağı)**

I.	Lex Commissoria Yasağı Kavramı	35
A.	Konunun Önemi.....	35
B.	Lex Commissoria Yasağı Kavramı	36
II.	Lex Commissoria Yasağının Amacını Açıklayan Görüşler	40
A.	Bizzat İhkak-ı Hak Yasağı.....	40
B.	Rehin Veren Borçlunun Gabine Karşı Korunması Gerekliği	40

C.	Lex Commissoria Sözleşmelerinin Ahlâka Aykırılık Oluşturduğu.....	41
D.	Alacaklının Rehinli Şeyin Alacağı Aşan Değerine Sahip Olmasının Engellenmesi Gerekliği (Rehin Hakkı Sahibi Alacaklının Haksız Zenginleşmesinin Engellenmesi)	42
E.	Lex Commissoria Yasağının Bir Tehlike Yasağı Olarak Kabul Edilmesi Gerekliği.....	43
F.	Rehin Sisteminin Korunması Gerekliği.....	44
G.	Rehin Veren Borçlunun Korunması Gerekliği	45
III.	Lex Commissoria Yasağının Tanımı ve Unsurları	46
A.	Lex Commissoria Yasağının Tanımı.....	46
B.	Lex Commissoria Yasağının Unsurları	47
1.	Genel Olarak.....	47
2.	Rehin Konusu Şeyin Mülkiyetinin Rehin Hakkı Sahibi Alacaklıya Geçeğine İlişkin Sözleşme veya Kayıt.....	48
3.	Sözleşmenin Rehinle Teminat Altına Alınan Alacağın Muaccel Olmasından Önce Yapılmış Olması.....	50
4.	Sözleşmenin Rehin Hakkı Sahibi Alacaklıyı Tatmin Etme Amacı Taşınması.....	52
IV.	Lex Commissoria Yasağının Uygulama Alanı	53
A.	Taşınır Rehni.....	53
B.	Taşınmaz Rehni.....	55
C.	Alacaklar ve Diğer Haklar Üzerinde Kurulan Rehin.....	55
D.	Taşınmaz Yüğü (Gayrimenkul Mükellefiyeti).....	56
E.	Kanundan Doğan Rehin Hakları	57
V.	Lex Commissoria Yasağına Aykırılığın Sonuçları.....	58
A.	Lex Commissoria Sözleşmelerinin Ayrı Akdedilmesi Durumunda Yaptırımın Ortaya Konması.....	58
B.	Rehin Sözleşmesine Konan Bir Şart ile Kararlaştırılan Lex Commissoria Sözleşmelerine Uygulanacak Yaptırıma İlişkin Doktrin Görüşleri.....	58
1.	Genel Olarak.....	58

2. Zorunlu Kısmî Hükümsüzlük Görüşü	60
C. Kısmî Hükümsüzlük Görüşü.....	61

§3 Lex Commissoria Yasağına İlişkin Olarak Özellik Arz Eden Bazı Durumlar

I. Teminat Amaçlı Karma İnançlı İşlemler	63
A. Ana Hatlarıyla İnançlı İşlem Kavramı.....	63
B. Teminat Amaçlı Karma İnançlı İşlemler	64
C. Konusu Taşınır veya Taşınmaz Mal Olan Teminat Amaçlı İnançlı İşlemler	66
D. Konusu Alacaklar Olan Teminat Amaçlı İnançlı İşlemler	69
E. Teminat Amaçlı İnançlı Sözleşmelerin Lex Commissoria Yasağı Çerçevesinde Değerlendirilmesi.....	73
1. Teminat Amaçlı İnançlı Sözleşmelere Uygulanacak Hükümlerin Ana Hatları ile Tespiti.....	73
2. Lex Commissoria Yasağına İlişkin Hükümlerin Teminat Amaçlı Karma İnançlı İşlemlere Uygulanması Gerektiği Görüşü	74
3. Teminat Amaçlı Karma İnançlı İşlemlerin Lex Commissoria Yasağına İlişkin Hükümleri Kanuna Karşı Hile Yolu ile Bertaraf Edip Etmediğinin Her Somut Olayda İncelenmesi Gerektiği Görüşü	77
4. Lex Commissoria Yasağına İlişkin Hükümlerin Teminat Amaçlı Karma İnançlı İşlemlere Uygulanmaması Gerektiği Görüşü	78
II. Rehinli Malın Teminat Amaçlı Geri Alım Sözleşmesi Uyarınca Satılması (Vefa Sözleşmesi)	84
A. Ana Hatları ile Teminat Amaçlı Geri Alım Sözleşmeleri	84
B. Teminat Amaçlı Geri Alım Sözleşmelerinin Lex Commissoria Yasağı Çerçevesinde Değerlendirilmesi.....	87

1. Lex Commissoria Yasağına İlişkin Hükümlerin Teminat Amaçlı Geri Alım Sözleşmelerine Uygulanması Gerektiği Görüşü	87
2. Teminat Amaçlı Geri Alım Sözleşmelerinin Lex Commissoria Yasağına İlişkin Hükümleri Kanuna Karşı Hile Yolu ile Bertaraf Edip Etmediğinin Her Somut Olayda İncelenmesi Gerektiği Görüşü	88
3. Lex Commissoria Yasağına İlişkin Hükümlerin Teminat Amaçlı Geri Alım Sözleşmelerine Uygulanmaması Gerektiği Görüşü	88
III. Teminat Amaçlı Taşınmaz Satış Vaadi Sözleşmeleri	89
A. Ana Hatları ile Teminat Amaçlı Taşınmaz Satış Vaadi Sözleşmeleri	89
B. Teminat Amaçlı Satış Vaadi Sözleşmelerinin Lex Commissoria Yasağı Çerçevesinde Değerlendirilmesi	92
1. Lex Commissoria Yasağına İlişkin Hükümlerin Teminat Amaçlı Satış Vaadi Sözleşmelerine Uygulanması Gerektiği Görüşü	92
2. Lex Commissoria Yasağına İlişkin Hükümlerin Teminat Amaçlı Satış Vaadi Sözleşmelerine Uygulanmaması Gerektiği Görüşü	95
3. Teminat Amaçlı Taşınmaz Satış Vaadi Sözleşmelerinin Lex Commissoria Yasağına İlişkin Hükümleri Kanuna Karşı Hile Yolu ile Bertaraf Edip Etmediğinin Her Somut Olayda İncelenmesi Gerektiği Görüşü	96

§4 Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takip Yapma Zorunluluğuna İlişkin İcra ve İflâs Kanunu m.45/I Hükümünün Takip Hukukuna İlişkin mi Yoksa Maddi Hukuka İlişkin mi Bir Düzenleme Olduğunun Belirlenmesi

I. Kuralın Hukuki Niteliğinin Belirlenmesine İlişkin Doktrinde Ortaya Çıkan Görüşler	101
--	-----

A.	Kuralın Takip Hukukuna İlişkin Bir Düzenleme Olduğuna İlişkin Görüşler.....	101
B.	Kuralın Maddi Hukuka Ait Olduğuna İlişkin Görüşler.....	103
II.	İsviçre Federal Mahkemesi'nin Bank für Handel und Industrie in Neustadt Kararı'nda (14.07.1910, BGE 36 I 337) Kuralın Hukuki Niteliğinin Belirlenmesine İlişkin Yapılan Tespitler	105
A.	Karara Konu Olan Olay.....	105
B.	Mercii Görüşleri.....	106
C.	İsviçre Federal Mahkemesi Kararının Değerlendirilmesi.....	107
III.	Türk Yargıtay Kararlarında Konunun İncelenmesi	109

§5 Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takip Yapma Zorunluluğuna İlişkin İcra ve İflâs Kanunu m.45/I Hükümünün Emredici Karaktere Sahip Olup Olmadığı Meselesi

I.	Genel Olarak.....	111
II.	Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takip Yapma Zorunluluğuna İlişkin Kuralın Emredici Olduğuna İlişkin Görüş.....	112
A.	Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takip Yapma Zorunluluğuna İlişkin Kuralın Emredici Hüküm Niteliğine İlişkin Görüş	112
B.	Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takip Yapma Zorunluluğuna İlişkin Kuralın Kamu Düzenine İlişkin Emredici Hüküm Niteliğine İlişkin Görüş	114
III.	Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takip Yapma Zorunluluğuna İlişkin Kuralın Emredici Değil Tamamlayıcı Hukuk Kuralı Olduğuna İlişkin Görüş.....	120
IV.	Türk Yargı Kararlarında İİK m.45 Hükümünün Emredici veya Tamamlayıcı Hüküm Niteliğine İlişkin Varılan Tespitler	127
A.	Genel Olarak.....	127
B.	Yargıtay İcra ve İflâs Dairesi'nin İcra ve İflâs Kanunu m.45 Hükümünün Tamamlayıcı Hukuk Normu Olduğuna İlişkin Kararları (1941-1966)	128

C.	Yargıtay İcra ve İflâs Dairesi'nin İcra ve İflâs Kanunu m.45 Hükmünün Emredici Hukuk Normu Olduğuna İlişkin Kararı (1966).....	130
D.	Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin İcra ve İflâs Kanunu m.45 Hükmünün Emredici Hukuk Normu Olduğuna İlişkin Kararları	131
E.	Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin İcra ve İflâs Kanunu m.45 Hükmünün Tamamlayıcı Hukuk Normu Olduğuna İlişkin Kararları	132
F.	Yargıtay 19. Hukuk Dairesi'nin İcra ve İflâs Kanunu m.45 Hükmünün Emredici Hukuk Normu Olduğuna İlişkin Kararları	136
V.	Türk Takip Hukukunda İcra ve İflâs Kanunu md. 45 Hükmüne İlişkin Olarak Kodifikasyon Çalışmaları	137
VI.	Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takip Yapma Zorunluluğuna İlişkin İİK m.45/I Hükmünden Kaynaklanan Muhalefetin İleri Sürülmesi.....	140
A.	Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takip Yapma Zorunluluğuna İlişkin Muhalefetin İtiraz Yolu ile İleri Sürülmesi Gerektiği.....	140
B.	Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takip Yapma Zorunluluğuna İlişkin Muhalefetin Şikâyet Yolu ile İleri Sürülmesi Gerektiği.....	143
1.	Genel Olarak.....	143
2.	Hükmün Kamu Düzenine İlişkin Emredici Bir Düzenleme Olması Sebebiyle Şikâyetin Süresiz Olarak İleri Sürülmesi Gerektiği	144
3.	Kanuna Aykırılık Sebebiyle Şikâyetin Süreye Bağlı Olarak İleri Sürülmesi	146
VII.	Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takip Yapma Zorunluluğuna Ek Olarak İİK m.45 Hükmü ile Düzenlenen Seçimlik Takip Yolları.....	148
A.	Konunun Nitelendirilmesi.....	148
B.	Konut Finansmanından Kaynaklanan Rehin ile Teminat Altına Alınmış Alacaklar (İİK m.45/II)	149

- C. Alacağın Bir Kambiyo Senedine Bağlı Olması (İİK m.45/ III ve m.167/I) 151
- D. İpotek ile Temin Edilmiş Faiz ve Senelik Taksit Alacakları (İİK m.45/IV) 154

§6 Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takip Yapma Zorunluluğuna İlişkin İcra ve İflâs Kanunu m.45/I Hükümünün Emredici Niteliğine Bağlı Olarak Değerlendirilmesi Gereken Bazı Meseleler

- I. Genel Olarak..... 159
- II. Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takip Yapma Zorunluluğuna İlişkin İcra ve İflâs Kanunu m.45/I (İsv. İİK m.41) ile Sağlanan İmkândan Takibin Başlamasından Önce Feragat Edilmesinin Mümkün Olup Olmadığı Meselesi..... 160
- A. Genel Olarak..... 160
- B. Dinkel Kararı, 19.03.1901 (BGE 27 I 129) 160
1. Karara Konu Olan Olay 160
2. Merci Görüşleri..... 162
3. İsviçre Federal Mahkemesi Kararının Değerlendirilmesi.... 162
- C. Stadlin-Weiss Kararı, 14.04.1932 (BGE 58 III 55)..... 164
1. Karara Konu Olan Olay 164
2. Merci Görüşleri..... 165
3. İsviçre Federal Mahkemesi Kararının Değerlendirilmesi.... 165
- D. Zuber Kararı, 27.04.1932 (BGE 58 III 57) 166
1. Karara Konu Olan Olay 166
2. Merci Görüşleri..... 167
3. İsviçre Federal Mahkemesi Kararının Değerlendirilmesi.... 167
- E. İsviçre Federal Mahkemesi'nin Takipten Önce Borçlunun Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takip Yapma Zorunluluğuna İlişkin Kurala Başvurmaktan Feragat Edip Edemeyeceğine İlişkin Kararların Değerlendirilmesi..... 169

III. Alacaklıya Genel Haciz Yolu ile Takip Yapma ile Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takip Yapma Arasında Seçim Hakkı Veren Sözleşmelerin Geçerliliği.....	169
IV. Alacaklının Rehin Hakkından Feragatinin Geçerliliği.....	171
V. Alacaklının Rehne İkinci Derecede Başvuracağıının Kararlaştırılması	175
VI. Rehinli Malın Üçüncü Kişiyeye Ait Olması Halinde Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takip Yapma Zorunluluğuna İlişkin Kuralın Uygulanabilirliği Meselesi	177
A. Asıl Borç İlişkisi Dışında Bir Üçüncü Kişinin Malı Üzerinde Rehin Tesis Edilebilmesinin Esasları	177
B. Rehinli Malın Üçüncü Kişiyeye Ait Olması Halinde Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takip Yapma Zorunluluğuna İlişkin Kuralın Uygulanması Gerektiği İleri Süren Görüş	179
C. Rehinli Malın Üçüncü Kişiyeye Ait Olması Halinde Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takip Yapma Zorunluluğuna İlişkin Kuralın Uygulanmaması Gerektiği İleri Süren Görüş.....	180
VII. İpotek Konusu Malı Yabancı Bir Ülkede Bulunması Halinde Rehnin Paraya Çevrilmesi ile Takip Yapma Zorunluluğuna İlişkin Kuralın Emredici Olup Olmadığı Meselesi.....	181
VIII. Aynı Rehinli Malın Birden Fazla Borcu Temin Etmesi	181
IX. Türk Medeni Kanunu md.866 Düzenlemesinin Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takip Yapma Zorunluluğuna İlişkin Kural ile İlişkisi	182
A. İlişkinin Niteliğinin Belirlenmesi.....	182
B. Türk Medeni Kanunu m.866/III Düzenlemesine Aykırılık Hallerinde Başvurulacak Takip Yolunun Belirlenmesi.....	185
1. Türk Medeni Kanunu m.866/III Düzenlemesine Aykırılık Olduğu Hallerde Talep Edilen Kısmi Ödeme veya Ek Güvenceye İlişkin Olarak Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu ile Takip Yapılması Gerekliliği.....	185
2. Elliker Kararı, 17.11.1923 (BGE 49 III 187)	185
a. Karara Konu Olan Olay	185

b. Merci Görüşleri	186
c. İsviçre Federal Mahkemesi Kararının Değerlendirilmesi	186
3. Türk Medeni Kanunu m.866/III Düzenlemesine Aykırlık Olduğu Hallerde Talep Edilen Kısmi Ödeme veya Ek Güvenceye İlişkin Olarak Genel Haciz Yolu ile Takip Yapılması Gerekliği	188

**§7 Rehin Konusu Şeyin Serbest Yolla Paraya Çevrilmesine
İlişkin Sözleşmeler ve Alacaklının Rehinli Malı Bizzat
Satın Almasının Lex Commissoria ve Rehinin Paraya
Çevrilmesi Yolu ile Takip Yapma Zorunluluğu
Çerçevesinde Değerlendirilmesi**

I. Genel Olarak.....	191
II. Rehin Konusu Şeyin Serbest Yolla Paraya Çevrilmesine İlişkin Sözleşmeler	192
A. Rehin Konusu Şeyin Serbest Yolla Paraya Çevrilmesine İlişkin Sözleşmelerin Geçerliliğinin Alman ve İsviçre Hukuku Düzenlemelerinde İncelenmesi	192
1. Alman Hukukunda Rehin Konusu Şeyin Serbest Yolla Paraya Çevrilmesine İlişkin Sözleşmeler.....	192
a. Genel Olarak.....	192
b. Taşınır Mallara İlişkin Kurulan Rehinler Bakımından Serbest Yolla Paraya Çevirme Sözleşmeleri	192
c. Taşınmaz Mallara İlişkin Kurulan Rehinler Bakımından Serbest Yolla Paraya Çevirme Sözleşmeleri	193
2. İsviçre Hukukunda Rehin Konusu Şeyin Serbest Yolla Paraya Çevrilmesine İlişkin Sözleşmeler.....	194
a. Genel Olarak.....	194

b. Taşınır Mallara İlişkin Kurulan Rehinler Bakımından Serbest Yolla Paraya Çevirme Sözleşmeleri	195
c. Taşınmaz Mallara İlişkin Kurulan Rehinler Bakımından Serbest Yolla Paraya Çevirme Sözleşmeleri	202
B. Rehin Konusu Şeyin Serbest Yolla Paraya Çevrilmesine İlişkin Sözleşmelerin Geçerliliğinin Türk Hukuku Bakımından İncelenmesi	206
1. Genel Olarak.....	206
2. Rehin Konusu Şeyin Serbest Yolla Paraya Çevrilmesine İlişkin Sözleşmelerin Geçerliliğine Dair Görüşler	207
III. Rehin Konusu Şeyin Rehin Hakkı Sahibi Alacaklı Tarafından Bizzat Satın Alınması.....	220
SONUÇ	225
KAYNAKÇA.....	237